

مبانی انسانشناسی

از منظر صدر المتألهین شیرازی

علیرضا جوانمردی ادیب،* دانشجوی دکتری فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی
نقیسه فیاض بخش، استادیار گروه فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی

چکیده

چهره حقیقی زندگانی برای انسانی پدیدار میگردد که توانسته باشد در پاسخ به پرسش از «حکمت وجودی خویش» به معنایی دست یافته باشد که او را در مسیر رشد و تعالی قرار دهد. از دیدگاه حکمای اسلامی رابطه بین انسان و اله، رابطه رب و مربوبی است. در این رویکرد، اله، علاوه بر برنامه و هدفی که از خلقت موجودات داشته، دارای نقش تربیتی و هدایتی پس از خلقت نیز میباشد.

حکما، الگوهای تربیتی انسان را انسانهایی دانسته‌اند که توانسته‌اند به فضل الهی، کمال مورد انتظار نوع خود را متحقق ساخته و بعنوان انسان کامل عهده‌دار هدایت سایر انسانها بسوی صراط مستقیم شوند. در حکمت صدرایی براساس اصولی همچون اصالت وجود، تشکیک وجود و حرکت جوهری، همه موجودات در صراط تکوین - که با خلقت جهان پدیدار گشته - بسوی مسبب الاسباب در حال سیرند (عبادت تکوینی). در این میان، انسان بدلیل برخورداری از جایگاه ویژه در نظام هستی، دارای این توانایی است که در صراط تشریح نیز گام نهد و با الگو قرار دادن انسان کامل بوسیله بهره‌گیری از حکمت نظری و بکاربندی حکمت عملی به اوج کمال وجودی خویش که همان

عبودیت الهی (لقاء الله) است دست یابد (عبادت تشریحی). از منظر ملاصدرا لازمه رسیدن به چنین مرتبتی، حکمت و حریت است.

کلیدواژگان

انسان   حکمت   اصالت وجود
تشکیک   نفس   حرکت جوهری
عقل نظری و عملی

طرح مسئله

از جمله پرسشهای بنیادینی که برای اغلب انسانها در طی دوران حیاتشان مطرح میگردد، پرسش از چیستی و چرایی و جایگاه انسان در نظام هستی و نیز غایت حیات اوست؟

بیتردید پاسخ این قبیل پرسشها که همگی حول محور انسانشناسی مطرح میگردند، در تعیین نحوه ساختار فکری انسان نسبت به خود و جهان پیرامونیش نقش بسزایی دارند. همانگونه که یافتن پاسخ مناسب برای این قبیل پرسشها میتواند به زندگانی انسان، معنایی مثبت و سرشار از شور و شوق و امید ببخشد، پاسخ نامناسب نیز

(نویسنده مسئول) *Email: Javanmardiadib@yahoo.com

تاریخ تأیید: ۹۶/۳/۶

تاریخ دریافت: ۹۵/۱۲/۲۴